

kúk

KONCEPCE

zajištění výkonu regionálních
funkcí v knihovnách

Ústeckého kraje

2026–2030

ústecký kraj

Koncepce

**zajištění výkonu regionálních funkcí
v knihovnách Ústeckého kraje**

2026–2030

Obsah

1 Úvod.....	3
1.1 Vymezení pojmů	3
1.2 Legislativní rámec	4
2 Východiska.....	4
2.1 Systém knihoven a role krajské knihovny.....	4
2.2 Stav sítě knihoven (výchozí obraz)	5
2.3 SWOT analýza	6
2.4 Strategické národní rámce.....	6
3 Cíle koncepce (2026–2030)	7
3.1 Hlavní cíle	7
3.1.1 Poradenská a konzultační činnost, metodické návštěvy, plány a rozborů	7
3.1.2 Statistika knihovnických činností.....	7
3.1.3 Vzdělávání knihovníků, semináře, porady	7
3.1.4 Tvorba výměnných knihovnických fondů, jejich cirkulace a distribuce, správa, revize a aktualizace	7
3.1.5 Pomoc při revizi a aktualizace knihovnických fondů	7
3.1.6 Nákup a zpracování knihovnických fondů pořízených z prostředků provozovatele knihovny a jejich distribuce.....	8
3.1.7 Metodická podpora vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit	8
3.1.8 Servis AKS využívaného pro výkon RF.....	8
3.1.9 Prezentace příkladů dobré praxe a oceňování nejlepších knihovníků a knihoven ÚK8	
3.1.10 Propagace a medializace činnosti knihoven	8
4 Priority koncepce regionálních funkcí 2026–2030	8
5 Opatření k prioritám koncepce	9
6 Rizika a opatření ke zmírnění jejich dopadů	10
7 Implementace a řízení koncepce	11
8 Závěr	11

1 Úvod

Regionální funkce knihoven, poskytované podle § 2 písm. h) zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon), vycházejí z principu účelné dělby práce a koordinace odborných činností mezi knihovnami. Jejich cílem je zajistit dostupnost veřejných knihovnických a informačních služeb obyvatelům všech obcí České republiky a přispívat k vyrovnávání rozdílů v kvalitě těchto služeb mezi městy a malými obcemi.

Ústředním metodickým centrem systému knihoven je Národní knihovna České republiky, která v souladu s knihovním zákonem celostátně metodicky řídí výkon regionálních funkcí a vyhodnocuje jejich plnění. Na úrovni jednotlivých krajů koordinuje a zajišťuje výkon regionálních funkcí vybraných základních knihoven krajská knihovna. V Ústeckém kraji tuto roli plní Knihovna Ústeckého kraje, příspěvková organizace. Financování výkonu regionálních funkcí je zajišťováno z prostředků rozpočtu kraje.

Koncepce zajištění výkonu regionálních funkcí v knihovnách Ústeckého kraje pro období 2026–2030 slouží jako strategický nástroj pro plánování činnosti zapojených knihoven a pro koordinaci jejich spolupráce v rámci krajské knihovnické sítě. Navazuje na platné vnitrokrasné metodické a organizační materiály, dokumenty Knihovny Ústeckého kraje vztahující se k Oddělení regionálních funkcí a převádí je do uceleného strategického rámce pro období 2026–2030. Důraz je kladen zejména na posílení role krajské knihovny, stabilitu financování regionálních funkcí a systematický, měřitelný rozvoj kvality knihovnických a informačních služeb v celém kraji.

Koncepce je zveřejněna na webových stránkách Knihovny Ústeckého kraje.

1.1 Vymezení pojmů

Regionální funkce (RF) jsou funkce, v jejichž rámci krajská knihovna a další jí pověřené knihovny poskytují základním knihovnám v kraji především poradenské, vzdělávací a koordinační služby, budují výměnné fondy a zapůjčují výměnné soubory a vykonávají další nezbytné činnosti napomáhající rozvoji knihoven a jejich veřejných knihovnických a informačních služeb.¹

Krajská knihovna je součástí systému knihoven vykonávajících koordinační, odborné, informační, vzdělávací, analytické výzkumné, metodické a poradenské činnosti. Krajská knihovna také plní a koordinuje plnění regionálních funkcí vybraných základních knihoven v kraji.¹

Základní knihovna je knihovnou s univerzálním fondem nebo se specializovaným knihovním fondem.²

Pověřená knihovna (PK) je základní knihovna zapsaná v evidenci Ministerstva kultury, která na základě smlouvy uzavřené s krajskou knihovnou plní regionální funkce v rozsahu a na území smlouvou vymezeném. Funkci pověřené knihovny může plnit také krajská knihovna.²

Obsluhovaná knihovna je základní knihovna zapsaná v evidenci knihoven Ministerstva kultury, nebo její pobočka, která poskytuje veřejné knihovnické a informační služby podle knihovního zákona. Provozovatel pověřené knihovny uzavírá s provozovatelem obsluhované knihovny smlouvu o poskytování regionálních funkcí, v níž je obsluhovaná knihovna označena jako jejich příjemce.²

Neprofesionální knihovna je základní knihovna provozovaná příslušným orgánem obce s pracovním úvazkem knihovníka do 15 hodin týdně.²

Profesionální knihovna je základní knihovna provozovaná příslušným orgánem obce s pracovním úvazkem knihovníka vyšším než 15 hodin týdně.²

¹ Zákon č. 257/2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb

² Metodický pokyn MK ČR k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území ČR, aktualizovaný v roce 2019

Specializovaná knihovna je knihovnou se specializovaným knihovním fondem, většinou určitého oborového zaměření.²

Výměnný fond je účelově budovaný knihovní fond, který je formou výměnných souborů zapůjčován obsluhovaným knihovnám.²

Pobočka MLK fakticky funguje jako samostatná knihovna, ale z technických důvodů (zejména kvůli absenci internetu) je organizačně vedena jako pobočka a není evidována na MK ČR.

1.2 Legislativní rámec

Koncepce regionálních funkcí v Ústeckém kraji vychází z těchto legislativních dokumentů:

- *Zákon č. 257/2001 o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb*
- *Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky, aktualizovaný v roce 2019*
- *Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky, aktualizovaný v roce 2024*
- *Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 (s výhledem do roku 2030)*

Všechny dokumenty jsou dostupné online na webových stránkách Knihovny Ústeckého kraje v oddílu Pro knihovny/Dokumenty.

2 Východiska

2.1 Systém knihoven a role krajské knihovny

Knihovna Ústeckého kraje, příspěvková organizace, (KÚK) je dle knihovního zákona krajskou knihovnou a garantem výkonu RF v Ústeckém kraji. KÚK zajišťuje a koordinuje RF jednak přímo pro region Ústí nad Labem (kde plní rovněž funkci pověřené knihovny), jednak prostřednictvím sedmi pověřených městských knihoven v dalších regionech kraje (Děčín, Chomutov, Litoměřice, Louny, Most, Teplice a Žatec). Výkon RF je financován z rozpočtu Ústeckého kraje formou účelového neinvestičního finančního příspěvku.

Role krajské knihovny v Ústeckém kraji:

Roli Knihovny Ústeckého kraje jako krajské knihovny v systému knihoven plní Oddělení regionálních funkcí (ORF), které je tvořeno Krajským metodickým oddělením (KMO) a Okresním metodickým oddělením (OMO).

Krajské metodické oddělení působí jako ústřední koordinátor regionálních funkcí v Ústeckém kraji. Zajišťuje metodické vedení knihoven, zpracovává statistická data, analýzy a koncepční podklady, organizuje vzdělávání pracovníků knihoven a spravuje smluvní, dotační a projektovou agendu regionálních funkcí. Součástí jeho činnosti je rovněž správa krajského webu pro knihovny, podpora prezentace knihoven navenek a oceňování nejlepších knihoven a knihovníků v kraji.

Okresní metodické oddělení zajišťuje přímý výkon regionálních funkcí v regionu Ústí nad Labem. Poskytuje metodickou podporu knihovnám, pečuje o knihovní fondy a zajišťuje provoz výměnných fondů a souborů, včetně jejich akvizice, zpracování a rozvozu. Dále se podílí na revizích a aktualizacích fondů, poskytuje odbornou podporu obcím při zajišťování knihovnických služeb a podporuje rozvoj komunitních, vzdělávacích a kulturních aktivit v obsluhovaných knihovnách.

Pověřené knihovny v Ústeckém kraji:

Pověřenými knihovnami jsou vedle KÚK také následující městské knihovny, s nimiž má KÚK uzavřeny smlouvy o přenesení výkonu RF: Městská knihovna Děčín, příspěvková organizace;

Chomutovská knihovna, příspěvková organizace; Příspěvková organizace Knihovna K. H. Máchy v Litoměřicích; Městská knihovna Louny, příspěvková organizace; Městská knihovna Most, příspěvková organizace; Regionální knihovna Teplice, příspěvková organizace; Městská knihovna Žatec.

2.2 Stav sítě knihoven (výchozí obraz)

K 31. 12. 2025 působilo na území Ústeckého kraje celkem 284 základních knihoven evidovaných MK ČR, se 43 pobočkami. Síť knihoven tvořila 1 krajská knihovna, 7 pověřených knihoven, 36 profesionálních knihoven a 240 neprofesionálních knihoven. Devět z evidovaných poboček jsou fakticky samostatně fungující knihovny. Z důvodu absence internetového připojení jsou však formálně vedeny jako pobočky MLK, přestože jsou plně obsluhovány v rozsahu samostatných knihoven – jsou jim poskytovány výměnné soubory knih, probíhají zde pravidelné metodické návštěvy, odborné konzultace, revize a další činnosti v rámci regionálních funkcí.

Celkový počet knihoven v kraji tak činí 293, což je o 9 knihoven (poboček MLK) více, než uvádí statistika NIK (dříve NIPOS). Tento rozdíl je dán odlišnou metodikou evidence a nemá vliv na rozsah ani kvalitu poskytovaných regionálních služeb. V rámci regionálních funkcí je tak krajskou knihovnou a 7 pověřenými knihovnami metodicky a odborně obsluhováno celkem 285 knihoven (včetně 9 poboček MLK).

Knihovny se specializovanými fondy, zejména knihovny muzeí, galerií, vysokoškolské a další odborné knihovny, nejsou součástí systému obsluhovaných knihoven v rámci regionálních funkcí. Přesto jsou jim v omezeném rozsahu nabízeny vybrané služby, především možnosti dalšího vzdělávání, a jsou jim zprostředkovávány relevantní informace z elektronických odborných konferencí a profesních setkání. Na základě individuální žádosti je těmto knihovnám poskytována metodická a konzultační podpora.

Mimo systém regionálních funkcí stojí rovněž **neregistrované knihovny**, zejména knihovny základních a středních škol. O jejich aktuálním stavu, personálním zajištění a úrovni poskytovaných knihovnických a informačních služeb je k dispozici pouze omezené množství informací, což zatím omezuje možnosti systematictější spolupráce a metodické podpory.

Počet knihoven a poboček v Ústeckém kraji v roce 2025

Region	Profesionální				Neprofesionální		Knihovny bez poboček	Jen pobočky
	Pověřené	Pobočky	Profesionální	Pobočky	Neprofesionální	Pobočky		
Děčín	1	8	10	1	32	0	43	9
Chomutov	1	1	3	2	34	0	38	3
Litoměřice	1	0	7	1**	76	0	84	1
Louny	1	3	4	6**	26	1**	31	10
Žatec	1	3	0	0	11	0	12	3
Most	1	0	5	1	21	0	27	1
Teplice	1	4	5	7	24	0	30	11
Ústí n. L.*	1	4	2	0	16	1**	19	5
Celkem	8	23	36	18	240	2	284	43***

* krajská knihovna pověřená výkonem RF

** neprofesionální knihovny vedené jako pobočky MLK

*** v tom 9 neprofesionálních knihoven vedených jako pobočky MLK

Při plánování, financování a vyhodnocování regionálních funkcí je proto vycházeno ze skutečného počtu obsluhovaných knihoven, nikoli pouze z formální statistické evidence, aby byla zajištěna rovnoměrná dostupnost metodické podpory, výměnných fondů a dalších služeb v celém kraji.

V roce 2024 vykázaly knihovny v Ústeckém kraji celkem 2,15 mil. návštěv, z toho 1,16 mil. prezenčních, a 2,29 mil. výpůjček, což odpovídá přibližně 2,83 výpůjčky na obyvatele kraje. Registrováno bylo 63,19 tis. uživatelů, přičemž 29 % z nich tvořily děti do 15 let.

Statistická data za rok 2025 nejsou ke dni zpracování této koncepce dosud uzavřena; po jejich finálním zpracování mohou být využívána a předávána jako aktuální podklad pro hodnocení vývoje knihovnických služeb v období platnosti koncepce, stejně jako statistická data za další ukončené roky.

2.3 SWOT analýza

Silné stránky: hustá síť a dobrá dostupnost; kvalitní metodická pomoc; dlouhodobá praxe s výměnnými fondy; rostoucí ICT vybavenost a modernizace služeb; pozitivní vnímání veřejností; dobrá spolupráce s NK ČR a dalšími knihovnami; zvyšování kvalifikace a odbornosti knihovníků; přirozené budování komunit. **Cíl:** posilovat, rozšiřovat.

Slabé stránky: omezené finance; nízká propagace; stárnutí personálu; nevyhovující prostory a vybavení; nižší kvalifikace v malých knihovnách; nedostatečná kooperace s lokálními partnery. **Cíl:** řešit koncepčně.

Příležitosti: rozvoj komunitní role; vyrovnání rozdílů mezi městy a malými obcemi; spolupráce se školami, MAS a dalšími aktéry; využití dobrovolníků; posílení mediální, informační a digitální gramotnosti a čtenářství; budování identity knihoven; prevence rizika sociálního vyloučení. **Cíl:** maximalizovat, realizovat.

Hrozby: nejistota financování a pozdní alokace; zhoršení kvality služeb; přetrvávající bariéry přístupu k internetu; nedostatečná spolupráce napříč sítí; pokles zájmu o klasické knihovnické služby; omezené prostory a zastaralé vybavení knihoven; informační bariéry. **Cíl:** minimalizovat, sledovat.

2.4 Strategické národní rámce

Koncepce rozvoje knihoven ČR 2021–2027 (s výhledem do roku 2030) vymezuje 3 pilíře, které jsou východiskem pro cíle a priority této krajské koncepce:

- I) **Knihovny jako pilíře občanské společnosti a centra komunit.** Knihovny představují jeden ze základních pilířů fungování demokratické společnosti a dlouhodobě přispívají k rozvoji svobodného myšlení. Jsou přirozenou součástí místních komunit a tvoří stabilní a důvěryhodná veřejná místa. Hustá síť knihoven v České republice zahrnuje tisíce veřejně dostupných institucí, které v každodenní praxi naplňují principy demokracie, zejména prostřednictvím zajišťování rovného přístupu k informacím, podpory celoživotního vzdělávání a vytváření prostoru pro setkávání, dialog a veřejnou diskusi.
- II) **Knihovny jako vzdělávací instituce.** Knihovny plní roli vzdělávacích a vzdělanost podporujících institucí, které vytvářejí podmínky pro rozvoj schopností, dovedností a celoživotní učení obyvatel všech věkových skupin. Přispívají k rozvoji vzdělané a sociálně soudržné společnosti založené na ekonomice s vysokou přidanou hodnotou práce, garantují rovný a svobodný přístup k informacím a v rámci místních komunit propojují klíčové aktéry v oblasti vzdělávání. Jsou přirozeným partnerem škol všech stupňů, školských zařízení, vědeckých organizací i dalších vzdělávacích institucí.
- III) **Knihovny jako správci kulturního a znalostního bohatství.** Identita společnosti není utvářena pouze ekonomickými a politickými výsledky, ale také schopností uchovávat a rozvíjet kulturní identitu a sebevědomí demokratické společnosti. Kulturní a znalostní bohatství nepředstavuje jen dědictví minulosti, ale živý a dynamický zdroj, který je

otevřený současné tvorbě, inovacím a novým interpretacím. Úlohou knihoven je toto bohatství systematicky spravovat, chránit a zpřístupňovat veřejnosti jako nedílnou součást kulturního a vzdělanostního rozvoje společnosti.

3 Cíle koncepce (2026–2030)

V souladu s metodickým pokynem Ministerstva kultury České republiky je hlavním cílem regionálních funkcí zajistit dostupnost a systematický rozvoj veřejných knihovnických a informačních služeb ve všech částech Ústeckého kraje, vyrovnávat rozdíly v úrovni poskytovaných služeb mezi městy a malými obcemi s ohledem na jejich specifické podmínky a informační potřeby obyvatel a dlouhodobě udržovat odborný standard knihovnických služeb. Nedílnou součástí tohoto cíle je rovněž podpora dalšího vzdělávání a odborného rozvoje pracovníků knihoven.

3.1 Hlavní cíle

Pro období 2026–2030 se koncepce regionálních funkcí zaměřuje na udržení kvality a další rozvoj všech klíčových činností vymezených standardy *Metodického pokynu Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky* (aktualizován 2019). Tyto obecné cíle jsou dále rozpracovány do dílčích regionálních cílů a priorit, které reflektují aktuální stav, potřeby a specifika podporovaných knihoven v Ústeckém kraji.

3.1.1 Poradenská a konzultační činnost, metodické návštěvy, plány a rozbor

Strategický cíl: Podpora zajištění všestranné kvality a rozvoje knihovnických a informačních služeb v knihovnách Ústeckého kraje.

Cíl 1: podpora zajištění kvality a rozvoje informačních a knihovnických služeb, sdílení příkladů dobré praxe

Cíl 2: realizace metodických návštěv a jejich dokumentace v podobě zápisů dle vzoru

Cíl 3: podpora a spolupráce na vyhotovení výroční zprávy a výsledků činnosti knihoven

3.1.2 Statistika knihovnických činností

Strategický cíl: Včasné, úplné a přesné shromáždění statistických údajů o činnosti obsluhovaných knihoven v Ústeckém kraji, jejich zpracování, vyhodnocení a využívání výsledků.

Cíl 1: pomoc jednotlivým knihovnám při vyhodnocování statistických ukazatelů

Cíl 2: zpracování analýz o činnosti knihoven

3.1.3 Vzdělávání knihovníků, semináře, porady

Strategický cíl: Zajištění celoživotního vzdělávání knihovníků, jejich informovanosti o aktuálním vývoji oboru jako podmínky dalšího rozvoje knihoven, vzájemné spolupráce a koordinace knihoven.

Cíl 1: plánování, oslovení lektorů a organizace vzdělávacích lekcí

Cíl 2: komunikace s pracovníky knihoven a vytváření nabídek vzdělávání

3.1.4 Tvorba výměnných knihovních fondů, jejich cirkulace a distribuce, správa, revize a aktualizace

Strategický cíl: Zajištění kvalitních, aktuálních a odborně zpracovaných knihovních fondů a jejich efektivní využití v obsluhovaných knihovnách Ústeckého kraje.

Cíl 1: doplňování a zpracování výměnných fondů s ohledem na uživatelské potřeby návštěvníků knihoven

Cíl 2: správa výměnného fondu a zajištění jeho cirkulace a distribuce

3.1.5 Pomoc při revizi a aktualizaci knihovních fondů

Strategický cíl: Zajištění revize a aktualizace knihovních fondů v obsluhovaných knihovnách.

Cíl 1: metodická podpora a spolupráce na revizích a aktualizacích fondů knihoven

Cíl 2: vytváření ročních plánů

Cíl 3: správa revizních modulů a vytváření výstupů

3.1.6 Nákup a zpracování knihovních fondů pořízených z prostředků provozovatele knihovny a jejich distribuce

Strategický cíl: Zajištění kvalitní akvizice a zpracování knihovních fondů, zajištění finanční spoluúčasti provozovatelů knihoven (obcí) při tvorbě výměnných knihovních fondů.

Cíl 1: akvizice v souladu s posláním jednotlivých knihoven

Cíl 2: spolupráce s knihovníky jednotlivých knihoven na akvizici a s přihlédnutím k uživatelským potřebám

3.1.7 Metodická podpora vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit

Strategický cíl: Podpora transformace knihoven na informační, vzdělávací, kulturní a komunitní centra obcí.

Cíl 1: metodická a praktická pomoc při organizaci akcí

Cíl 2: zajišťování podpory při realizaci akcí

Cíl 3: rozšíření stávající nabídky služeb (včetně nabídky nových typů dokumentů) a zvýšení návštěvnosti, obohacení kulturního a sociálního života

Cíl 4: zvýšení atraktivnosti knihovny

3.1.8 Servis AKS využívaného pro výkon RF

Strategický cíl: Zajištění servisních služeb pro obsluhované knihovny, zvýšení racionalizace jejich služeb nebo provoz regionálního automatizovaného kooperačního systému (RAKS)

Cíl 1: zajištění servisních služeb a metodická podpora

Cíl 2: doporučení kontaktů

3.1.9 Prezentace příkladů dobré praxe a oceňování nejlepších knihovníků a knihoven ÚK

Strategický cíl: Průběžná prezentace příkladů dobré praxe, každoroční oceňování nejlepších knihoven a knihovníků v Ústeckém kraji.

Cíl 1: nominace a účast knihovníků a knihoven v krajských i celostátních soutěžích

Cíl 2: propagace činnosti knihoven

Cíl 3: motivace knihovníků

3.1.10 Propagace a medializace činnosti knihoven

Strategický cíl: Propagace a medializace činnosti knihoven v rámci výkonu RF.

Cíl 1: propagace činnosti knihoven

Cíl 2: vytvoření dobrého obrazu knihoven v jednáních se zřizovateli a partnery

Cíl 3: budování značky knihoven

4 Priority koncepce regionálních funkcí 2026–2030

Priority koncepce regionálních funkcí v období 2026–2030 vycházejí ze standardů metodického pokynu Ministerstva kultury ČR a z aktuálních potřeb knihovní sítě v Ústeckém kraji. Zaměřují se na udržení kvality služeb, jejich další rozvoj a posílení stability celého systému regionálních funkcí.

P1 Koordinace a metodika řízení knihovní sítě: Priorita je zaměřena na posílení koordinační role Knihovny Ústeckého kraje a systematickou spolupráci s pověřenými knihovnami. Cílem je jednotné metodické vedení, sdílení pravidel a zajištění plynulého výkonu regionálních funkcí.

P2 Finanční stabilita a personální kapacity: Cílem je dlouhodobá stabilizace financování regionálních funkcí v návaznosti na vývoj mezd a inflace, minimalizace negativních dopadů pozdních alokací a udržení potřebných personálních kapacit.

P3 Výměnné fondy a kvalita knihovních fondů: Priorita se soustředí na udržení a další rozvoj výměnných fondů jako klíčové služby regionálních funkcí, včetně pravidelné obnovy, cirkulace a systematické revize knihovních fondů.

P4 Vzdělávání, sdílení a rozvoj kompetencí pracovníků: Cílem je systematický rozvoj odborných kompetencí pracovníků knihoven prostřednictvím celoživotního vzdělávání, sdílení dobré praxe a podpory profesních komunit.

P5 Data, statistika a evaluace: Priorita se zaměřuje na zkvalitnění sběru a vyhodnocování statistických dat, jejich využívání pro plánování, obhajobu financování a měření dopadů knihovnických služeb.

P6 Digitalizace, automatizace a elektronické zdroje: Cílem je rozvoj regionálních automatizovaných knihovních systémů, sdílených řešení a elektronických služeb, které zvyšují dostupnost služeb a snižují provozní náklady.

P7 Komunitní a vzdělávací role knihoven a partnerství: Priorita podporuje knihovny jako komunitní a vzdělávací centra obcí, rozvoj spolupráce se školami, místními akčními skupinami a dalšími aktéry v území.

P8 Propagace, ocenění a budování značky knihoven: Cílem je zvýšení viditelnosti knihoven a regionálních funkcí vůči veřejnosti, zřizovatelům i partnerům a systematická podpora pozitivního obrazu knihoven v kraji.

5 Opatření k prioritám koncepce

Opatření k prioritě P1 – Koordinace a metodika řízení sítě

01.1 Krajské metodické vedení a jednotné standardy: Uplatňování metodik regionálních funkcí a standardů VKIS, realizace průběžných metodických návštěv v pověřených a obsluhovaných knihovnách. *Indikátory:* Podíl knihoven plnících standard VKIS, počet metodických návštěv ročně. *Zodpovědnost:* krajská knihovna.

01.2 Smluvní a dotační řízení regionálních funkcí: Včasná příprava žádostí o finanční příspěvek na RF, návrh alokací pro pověřené knihovny, uzavírání smluv a zveřejňování závěrečných zpráv. *Indikátory:* Dodržení stanovených termínů. *Zodpovědnost:* krajská knihovna.

Opatření k prioritě P2 – Finanční stabilita a kapacity

02.1 Valorizace financování regionálních funkcí: Návrh valorizace finančního příspěvku na RF minimálně o míru inflace a růst mezd v kultuře, řízení dopadů pozdních alokací. *Indikátory:* Meziroční změna alokace, podíl mzdových nákladů krytých dotací. *Zodpovědnost:* krajská knihovna ve spolupráci s Ústeckým krajem.

02.2 Podpora projektového financování: Metodická pomoc knihovnám a obcím při zapojení do programů VSK a dalších dotačních titulů, monitoring výzev a rozvoj partnerství. *Indikátory:* Počet podaných a úspěšných žádostí, objem získaných prostředků mimo RF. *Zodpovědnost:* krajská knihovna a pověřené knihovny.

Opatření k prioritě P3 – Výměnné fondy a kvalita fondů

03.1 Obnova a cirkulace výměnných fondů: Zajištění pravidelné cirkulace výměnných souborů, jejich systematického nákupu, odborného zpracování a technické úpravy knihovních fondů, včetně postupného rozšiřování o další typy dokumentů. Jedná se zejména o audioknihy, elektronické dokumenty, hry, didaktické a robotické pomůcky a další zdroje podporující rozvoj čtenářské, digitální, mediální a informační gramotnosti a posilující komunitní, společenskou a vzdělávací roli knihoven. *Indikátory:* Počet souborů, obrát fondů, žánrová vyváženost, pokrytí uživatelských potřeb. *Zodpovědnost:* krajská knihovna a pověřené knihovny.

03.2 Revize a aktualizace knihovních fondů: Metodická a přímá pomoc při revizích a aktualizaci fondů v souladu s legislativou a doporučenou profilací. *Indikátory:* Podíl knihoven s provedenou revizí, počet metodických zásahů. *Zodpovědnost:* krajská knihovna, pověřené knihovny.

Opatření k prioritě P4 – Vzdělávání a sdílení

04.1 Krajský plán celoživotního vzdělávání: Realizace ročních plánů vzdělávacích akcí, rozvoj e-learningu zejména pro neprofesionální knihovníky. *Indikátory:* Počet akcí a účastníků, zapojení malých knihoven. *Zodpovědnost:* krajská knihovna a pověřené knihovny.

O4.2 Profesní setkávání a sdílení praxe: Pravidelné porady ředitelů a metodiků, tematická setkání zaměřená na aktuální odborná témata. *Indikátory:* Počet setkání, vzniklá doporučení. *Zodpovědnost:* krajská knihovna.

Opatření k prioritě P5 – Data, statistika a evaluace

O5.1 Zkvalitnění statistického sběru a vyhodnocování: Metodická podpora elektronického sběru dat do NIK (dříve NIPOS), kontrola správnosti a krajské vyhodnocování. *Indikátory:* Včasnost odevzdání dat, počet oprav, zveřejněné analýzy. *Zodpovědnost:* krajská knihovna a pověřené knihovny.

O5.2 Hodnocení dopadů knihovnických služeb: Pravidelná šetření spokojenosti uživatelů a evaluace komunitních a vzdělávacích aktivit. *Indikátory:* Míra spokojenosti, účast, trend využívání služeb. *Zodpovědnost:* krajská knihovna a pověřené knihovny.

Opatření k prioritě P6 – Digitalizace a e-sloužby

O6.1 Rozvoj regionálních automatizovaných systémů: Podpora sdružených AKS (regionální systém), sdílených katalogů a jednotných metadat. *Indikátory:* Počet zapojených knihoven, míra automatizace. *Zodpovědnost:* krajská knihovna a pověřené knihovny.

O6.2 Rozvoj elektronických služeb: Podpora poskytování e-knih, e-audioknih a vzdáleného přístupu ke službám. *Indikátory:* Počet knihoven s e-sloužbami, využití e-výpůjček. *Zodpovědnost:* krajská knihovna a pověřené knihovny.

Opatření k prioritě P7 – Komunitní a vzdělávací role

O7.1 Knihovna jako komunitní centrum: Metodická podpora rozvoje prostor, programů pro různé cílové skupiny a spolupráce se školami, MAS a NNO. *Indikátory:* Počet akcí a jejich návštěvníků, spolupráce se školami, zlepšení zázemí. *Zodpovědnost:* krajská knihovna a pověřené knihovny ve spolupráci s obcemi obsluhovaných knihoven.

Opatření k prioritě P8 – Propagace a značka knihoven

O8.1 Krajská komunikace a oceňování: Systematická komunikace prostřednictvím krajských platforem, médií, soutěží a ocenění knihoven a knihovníků. *Indikátory:* Mediální dosah, počet ocenění a nominací. *Zodpovědnost:* krajská knihovna ve spolupráci s pověřenými knihovnami a Ústeckým krajem.

6 Rizika a opatření ke zmírnění jejich dopadů

Realizace koncepce regionálních funkcí je ovlivněna řadou vnějších i vnitřních faktorů, které mohou mít dopad na rozsah a kvalitu poskytovaných knihovnických a informačních služeb. Identifikace těchto rizik a stanovení opatření ke zmírnění jejich dopadů jsou nezbytnou součástí řízení systému regionálních funkcí.

Jedním z hlavních rizik je pozdní alokace finančních prostředků na výkon regionálních funkcí, která může negativně ovlivnit plynulost zajištění služeb, zejména v oblasti personálních nákladů. Ke zmírnění tohoto rizika je uplatňováno průběžné plánování interního cash flow, přednostní zajištění mzdových nákladů a včasná komunikace se zřizovatelem o očekávaném vývoji financování.

Dalším rizikem je nedostatečná valorizace finančních prostředků v návaznosti na růst mezd a inflaci, která může vést k postupnému snižování rozsahu nebo kvality regionálních funkcí. Opatřením ke zmírnění tohoto rizika je návrh valorizace finančního příspěvku na RF, průběžné sledování a vyhodnocování nákladů a příprava úsporných scénářů, které neohrožují plnění standardů veřejných knihovnických a informačních služeb.

Významným rizikovým faktorem jsou rovněž personální změny, zejména stárnutí pracovníků a fluktuace, které mohou oslabit odborné zázemí knihovní sítě. Ke zmírnění těchto dopadů je systematicky podporováno celoživotní vzdělávání, rozvoj e-learningových forem vzdělávání, mentoring a sdílení dobré praxe mezi knihovnami.

Rizikem pro další rozvoj knihovnických služeb je také nevyhovující technický stav prostor a informačních technologií v některých knihovnách. Opatření ke zmírnění tohoto rizika zahrnují metodickou podporu při úpravách prostor a modernizaci ICT, využívání dotačních programů, zejména programu VISK, a rozvoj partnerských projektů ve spolupráci s obcemi.

7 Implementace a řízení koncepce

Gestorem koncepce regionálních funkcí je Knihovna Ústeckého kraje, která prostřednictvím Oddělení regionálních funkcí zajišťuje její koordinaci a naplňování. Knihovna Ústeckého kraje úzce spolupracuje s pověřenými knihovnami a s Krajským úřadem Ústeckého kraje při plánování, realizaci a vyhodnocování jednotlivých opatření koncepce.

Plnění koncepce je pravidelně vyhodnocováno prostřednictvím výroční zprávy o výkonu regionálních funkcí, která obsahuje přehled realizovaných činností, výkonových ukazatelů a financování. Výroční zpráva je každoročně předkládána Knihovnickému institutu Národní knihovny České republiky do 15. března a Krajskému úřadu Ústeckého kraje do 31. března následujícího roku a je zároveň zveřejňována na webových stránkách Knihovny Ústeckého kraje.

Důležitou součástí implementace koncepce je participace a průběžná komunikace se zapojenými subjekty. Ta je zajišťována prostřednictvím pravidelných porad ředitelů a metodiků pověřených knihoven, krajských setkání knihovníků a systematické komunikace se zřizovateli, partnery a dalšími aktéry v oblasti knihovnických a informačních služeb.

8 Závěr

Koncepce zajištění výkonu regionálních funkcí v knihovnách Ústeckého kraje pro období 2026–2030 vychází z knihovního zákona a metodických dokumentů Ministerstva kultury ČR a navazuje na dlouhodobě budovaný systém spolupráce krajské knihovny, pověřených knihoven a obsluhovaných knihoven. Jejím smyslem je zajistit, aby veřejné knihovnické a informační služby byly dostupné a kvalitní ve všech částech kraje, a současně aby se dlouhodobě snižovaly rozdíly v úrovni služeb mezi městy a menšími obcemi.

Koncepce převádí výkon regionálních funkcí do uceleného strategického rámce a stanovuje priority a opatření v klíčových oblastech: koordinace a metodické řízení knihovní sítě, stabilita financování a personálních kapacit, rozvoj výměnných fondů a odborné péče o knihovní fondy, vzdělávání a rozvoj kompetencí pracovníků, využívání dat a evaluace, digitalizace a automatizace služeb, posilování komunitní a vzdělávací role knihoven a zvyšování jejich viditelnosti vůči veřejnosti i zřizovatelům. Tato provázanost umožňuje plánovat činnosti regionálních funkcí systematicky a srozumitelně a zároveň posiluje jejich obhajitelnost a udržitelnost.

Naplnění koncepce je založeno na spolupráci Knihovny Ústeckého kraje, pověřených knihoven, zřizovatelů knihoven a obcí a na průběžné komunikaci s partnery v regionech. Plnění stanovených opatření bude pravidelně vyhodnocováno prostřednictvím výroční zprávy o výkonu regionálních funkcí, včetně sledování základních výkonových ukazatelů a indikátorů, které umožní posuzovat přínosy regionálních funkcí v praxi.

Knihovny v Ústeckém kraji mají potenciál být stabilní oporou vzdělávání, komunitního života i kulturní identity obcí. Pro jeho plné využití je nezbytné systematicky reagovat na potřeby obyvatel kraje i samotných knihoven, zejména v oblasti odborného zázemí, personální stability, metodické podpory a finanční udržitelnosti. Tato koncepce proto vytváří rámec pro rozvoj kvalitních, moderních a dostupných knihovnických služeb, založený na efektivní koordinaci knihovní sítě a dlouhodobém, předvídatelném financování.

Koncepce zajištění výkonu regionálních funkcí v knihovnách Ústeckého kraje 2026–2030

Vydala Knihovna Ústeckého kraje, příspěvková organizace,
W. Churchilla 3, 400 01 Ústí nad Labem,
v roce 2026

Zpracovala: Jana Bednářová

Vydáno: leden 2026

Formát: elektronicky (pdf)

Obálka: Knihovna Ústeckého kraje (Depozitář), foto Jana Bednářová

Zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven je podpořeno Ústeckým krajem.

Ústecký kraj

